

מסורת הש"ס

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קג.

עין משפט
נר מצוה

פז א מ"י פכ"ט מהל' שבת הלכה כד סמון עשין כט טוש"ע א"ח סמון תעג סעיף 6: יז ב מ"י שס הלכה יז וזכר וסמנ שס טוש"ע א"ח ס"י רלו סעיף 6 ג: ג טוש"ע א"ח ס"י קעט סעי' 17:

רבינו חננאל

ואסיקנא יום טוב שחל להיות אחר השבת הלכתא כרבא דאמור יקנה"ז. אמור רב יהודה לא נחלקו ב"ש ובי"ה על המזון שהוא בתחלה ועל הברכה אלא על המאור ועל הבשמים, שב"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים, ובי"ה אומרים בשמים ואחר כך מאור. אמר ר' יוחנן נהגו העם כב"ה אליבא דר' יהודה דבשמים ואחר כך מאור. רב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא

רבה אמר יהנ"ק וא"י אמר קני"ה. רש"ס מהפך הגירסא משום דרז ושמואל ולוי חזרים^א היו וא"י נרץ להפך משום זה דגמ' נקט כל אותם שאומרים יין מחלה יקנה"ה ינה"ק ינה"ק וא"ח"כ אותם שאומרים קידוש גריסא קני"ה קני"ה וא"ח"כ נר מחלה נקני"ה ינה"ק^ב ומיהו צירוש' משמע כפידוש רש"ס:

קני"ה. פירש רש"ס לדונה לסמוך יין להצדלה משום דמקדשין על הפת וא"י מצדלין על הפת ולפי מה שפירש ר"ת לקמן (ד' קו: ד"ה מקדש) דא"י מקדשין על הפת יש לפרש שאם ה"י מרחיק יין מן הצדלה יאמרו שאינו צא אלא בשציל קידוש שהוא לכבוד יו"ט: **והלכתא כרבא.** משום [א"י] אמוראין אנטרין לפסוק כרצא ולא משום אצ"י דקיי"ל (ג"ק ד' עג.) צולי גמרא כרצא לגבי אצ"י בר מיע"ל קג"ס:

ואמר רבי יוחנן נהגו העם בבית חלל. והשתא חולק רבי יוחנן אסתם משנה^א ואיכא למימר שגלשון יחיד היה שונה אותה והיה שונה זה דברי רבי מאיר צהדיא^ב והאי נהגו זה ה"י כהאי נהגו דצפרק צתרא דמענית (ד' כו:) דמפרש דלורוי לא מורין וא"י עבדי לא מחיין צדיקין (ט"ז):

ברוך אכסא קמא. של קידוש ואכסא דצרכתא של צהמ"ז והא דתנן צילד מצרכין (צרכות ד' מ.) צריך על היין שלפני המזון פטר יין שלאחר המזון היינו נאמר לאחר הסעודה וקודם צרכת המזון שהיו רגילי' לשמות יין אחר הסעודה קודם צרכת המזון: **לא** ה"י ידעיתו אי משקין. פירש"ס כי צרימ' אכסא קמא לא ידעיתו אי יצאו לכו כסא אחרינא וה"ה כל חד כחלתא סעודה ולפירוש משמע שהיו מצרכין נמי מוך הסעודה וקשה דהא משמע שהיו עושים צי ריש גלותא כרצא דצריך אכסא קמא ואכסא דצרכתא ולא על כל כסא וזהו דוחק לומר שלא היו שותים צ"י ריש גלותא יין צאמנע הסעודה לכן נראה לפרש שלא היו מצרכין מוך הסעודה כי היו יודעים שיתנו להם יין כל צרכן אבל צהמ"ז לא היה כוס כי אם למצרך והיו מסתפקים אם יגיע להם לשמות ממנו:

אנא דעבדי בתלמידי דרב. פירש רש"ס אף על גב דשמעינן מהכא דצרכת המזון אפסוקי סעודתא הוא מכל מקום לא צ"י לצרכי אחר יין שצרכתא מקמי דליצריך צרכת המזון לפי שצרכת המזון פוטרתו דהשתא צרכת אחת מעין שלש סגי כל שכן בשלש צרכות וה"י איתא צה"ג ומיהו אין זה ק"ו דהא פסקינן בצרכות (ד' מ.) דצריס הצאים שלא מחמת הסעודה אחר הסעודה פ"י וקודם צרכת המזון טעונין צרכה לפניהם ולאחריהם וכן תאמינ' וענינ' צתוך הסעודה לרז ששת ולא מיפטרו בג' צרכות דצהמ"ז ורש"י פירש צתשוצה דצריך לצרך אחריו כמו תאמינ' וענינ' לרז ששת וא"י נראה דהא מקינין התם אמר רב פפא הלכתא דצריס הצאים שלא מחמת הסעודה צתוך הסעודה טעונין צרכה לפניהם ולא לאחריהם לאחר הסעודה טעונין צין לפניהם צין לאחריהם והיינו דלא כרז ששת ואע"ג דרש"י פירש התם לאחר הסעודה כלומר

דצריס גורמת לומר זמן ורצא ס"ל מה מצינו צכ"מ זמן לצסוף הכא נמי זמן לצסוף וטעמו של דבר דזמן אומרו אפילו צסוף ועיקרו אינו על הכוס הלכך אומר לצסוף: **והלכתא כרבא.** דאמר יקנה"ז דקידושא והדר הצדלה וכו' מצדיל צרישא מיחזי דה"י עליה קדושת שבת כמש"י: רז הונא צר לצדא לאחר שגמר הצדלה והא צין צ"ש כו': ולא פליגי לא גרסינן: **נר ומזון בשמים והצדלה.** היכא דא"י לו אלא כוס אחד: זו דברי ר"מ. דהכי הוו מני פלוגתאיהו דצ"ש וצ"ה דסתם מתני' ר"מ: **על המזון שהוא צתחלה.** דכיון דגמרא סעודתו צההוא מחייב צרישא וא"י מצדלין על המצות ואמר רבי יוחנן נהגו כו': רז יעקב צר אצא איקנע לצי רצא. שבת ה"ה כדאמרינן לקמיה (ע"ז) כי מטא לצדולי כו' אלמא דמעיקרא סעודת שבת ציוס ה"י אולקין: **אכסא דצרכתא.** צרכת המזון צריך עליו לצסוף צפה"ג כמו שאנו עושין: לא ה"י ידעיתו א"י משקן לכו מו צתרא כסא קמא א"י לא וכו' צרכיתו אקמא לא ה"ה דעמינו אכסא אחרינא וה"ה ל"ה כל חד כחלתא סעודתו ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי:

קאי

הכי גרסינן שאמר משום רבי יהושע צן חניניה נה"ק: ה"ג משל דרבי יהושע כו': **והלכתא כרבא.** דקידושא והדר הצדלה דכי מצדיל צרישא מיחזי עליה קדושת שבת כמש"י: נר ומזון בשמים והצדלה. היכא דא"י לו אלא כוס א': **על המזון שהוא צתחלה.** כיון דגמרא סעודתו צההוא מחייב צרישא וא"י מצדלין על המצות: **אכסא קמא.** כשמתחיל לשמות (ט) על המזון שבתחלה: **והדר צריך.** צפה"ג אכסא דצרכת המזון כמו שאנו עושין צכל סעודה וסעודה וצשאר סעודות עסקינן דלאו צמוצא שבת: לא ה"י ידעיתו א"י משקן לכו (ט) צתרא כסא קמא א"י לא ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי: קאי

רש"ב"ם

ורצא אמר יקנה"ק. סצירא ל"ה כרז דמשוי מאור צין קידוש להצדלה שא"י נכון צעניו של רצא לסמוך הצדלה לקידוש שזה מכחיש כמו של זה הקידוש עושה קודש (ט) והצדלה עושה קודש קל וצצירא ל"ה כשמואל הצדלה קודם לקידוש ומיהו יין צרצא כולל דמדי קודם והכי נמי צצרכות ירושלמיס) י"ט שחל להיות צמוצ"ש רבי יוחנן אמר יקנה"ה ר' חנינא אמר ינה"ק ול"י אמר ינה"ק מוסתצדל דל"י דאמר מעין שניהן. ונראה ל"י דהכא גרסינן [נמין] ול"י אמר ינה"ק רצא אמר קני"ה שכן דרך האמוראין רז ול"י שמואל חצריס ס"ה ורצא אחרינא: **קני"ה.** סצירא ל"ה דקידוש קודם להצדלה כרז (ט) ולמה אינו רואה לומר יין צרישא לפי שא"י אינו נראה שמצדיל על היין הוא"ל ומרחיק הצדלה מעל צרכת היין וה"י עיקר הצדלה לא מיקנו אלא על היין אצל קידוש אפילו על הפת יכול לקדש צכלקמן (ד' קו:): הלכך קידוש צרישא והדר מאור לפי שאנו רוצין לסמוך יין להצדלה והצדלה על צתוך לצסוף תהיה כשאר כל מוצאי צתמות והאי דלא מקדים יין מקמי מאור כשאר מוצאי צתמות שאם כן היה נראה על הקידוש ולא על הצדלה אצל צמוצ"ש דעלמא דליכא קידוש מקמי ל"ה: **קני"ה.** סצירא ל"ה כרז דקידוש קודם להצדלה ורואה

נמי לסמוך יין להצדלה טפי מקידוש הלכך קידוש צרישא והדר כל סדר הצדלה של סדר כל מוצאי שבת דה"י יין מאור והצדלה א"י נמי רוצין להצדיל צין קידוש להצדלה צכל היכנות: **קני"ה.** קידוש קודם להצדלה כרז ויין נמי רואה לסמוך להצדלה כמו שפירשתי הלכך נקני"ה צענין ומאור משוי צרישא מקמי קידוש דהא כל מוצאי שבת קודם להצדלה לפי שנהנה צו מחלה ה"י קודם לקידוש שה"י נהנה צו מחלה וה"י א"י אפשר לאומרו צין יין להצדלה דקין שאר מוצאי שבת שה"י קודם לו צצציל שצדיר דא"י יש כאן הפסק צין יין להצדלה: ה"ג **שאמר [משום] רבי יהושע צן חניניה נה"ק.** וטעמא דמפרש לקמן דהצדלה קודם לקידוש והלכך נר מחלה לפי שרואה ליתן יין סמוך להצדלה ולקידוש שניהן נתקנו על היין אצל מאור אומרו צלא יין אם אין לו כוס: ה"ג **משל דר' יהושע צן חניניה כו':** אצ"י ורצא סצירא להו כרז דאמר יקנה"ה וצומן הוא דפליגי אצ"י סצירא ל"ה יקנה"ה מאחר שמתחיל לקדש יגמור כל הקידוש

ויאמר זמן שאם אין כאן קידוש אין כאן אצל הצדלה אינה זמן לצסוף וטעמו של דבר דזמן אומרו אפילו צסוף ועיקרו אינו על הכוס הלכך אומר לצסוף: **והלכתא כרבא.** דאמר יקנה"ז דקידושא והדר הצדלה וכו' מצדיל צרישא מיחזי דה"י עליה קדושת שבת כמש"י: רז הונא צר לצדא לאחר שגמר הצדלה והא צין צ"ש כו': ולא פליגי לא גרסינן: **נר ומזון בשמים והצדלה.** היכא דא"י לו אלא כוס אחד: זו דברי ר"מ. דהכי הוו מני פלוגתאיהו דצ"ש וצ"ה דסתם מתני' ר"מ: **על המזון שהוא צתחלה.** דכיון דגמרא סעודתו צההוא מחייב צרישא וא"י מצדלין על המצות ואמר רבי יוחנן נהגו כו': רז יעקב צר אצא איקנע לצי רצא. שבת ה"ה כדאמרינן לקמיה (ע"ז) כי מטא לצדולי כו' אלמא דמעיקרא סעודת שבת ציוס ה"י אולקין: **אכסא דצרכתא.** צרכת המזון צריך עליו לצסוף צפה"ג כמו שאנו עושין: לא ה"י ידעיתו א"י משקן לכו מו צתרא כסא קמא א"י לא וכו' צרכיתו אקמא לא ה"ה דעמינו אכסא אחרינא וה"ה ל"ה כל חד כחלתא סעודתו ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי:

(א) צרכות צצ: (ב) שס נא: (ג) וצרכות צצ: מוספתא צצכ"ס פ"ה הל"א: (ד) חולין פ"ה: (ה) [פ"ה הל"א: (ו) [עירובין מ: (ז) [פסחין פ"ה: (ח) [קידושין צצ: (ט) [וע"ע מוס' צצכ"ס צצ: ד"ה נהגו ומוס' ר"ה טו: ד"ה יקנ']

הגהות הב"ח

(א) נבדא דה"י עבדינן דספק מימ"י: (ב) רש"י ד"ה אכסא קמא כשמתחיל לשמות סק"ד והשאר נמחק: (ג) ד"ה לא ה"י ידעיתו א"י משקן לכו תו צתרא כסא קמא א"י לא וכו' ברכיתו אקמא לא היה דעתיכיו אכסא אחרינא וה"ל כל כוס כחלתא סעודה ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי: (ד) רש"ב"ם ד"ה ורצא אמר וכו' הקידוש עושה קודש וכו' ורצא אמר וכו' הקידוש עושה קודש חמור והצדלה: (ה) ד"ה קני"ה וכו' כרז ונ"מ אינו רואה וכו' ומרחיק הצדלה מצרכות היין צצ"י ומינת ולמה וציתת על נמחק: (ו) ד"ה והלכתא וכו' דכי מצדיל

מוסף רש"י

נר מן בשמים והצדלה. יין שא"י לו אלא כוס אחד צמוצא שבת. מחמת עד לאחר המזון וסודר עליו נר ומזון בשמים והצדלה (ברכות נב.).

מוסף תוספות

א. וראוי לסדר דבריהם זה אחר זה. מוס' ה"ה"ש. ב. [חולא חשש לסדרן כאותו סדר של הקדמות דורות. מוס' ר"ס. ג. [ד]סתם משנה ה"י מאור וא"ח"כ בשמים והא ר' יוחנן הוא דאמר הלכה כסתם משנה. שס. ד. וא"כ לא ה"י חתמא. שס. ה. [ד]משמע קצת דלכתחילה עבדי הכי מדברין רבא ובשמים צרישא והדר אמאור. מוס' ר"ה טו: ו. כי שבא ישתווה כולם קודם שיגיע ליום. מוס' ה"ה"ש. ז. אצ"ג דברכה אחת מעין שלש פוטרתן. מוס' ר"ס.